

רשיונות

בפרשנת השבוע

פרק כ"ו פסוק י"א

ובני קרח לא מתו

רש"י: הם היו בעצה תחילה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם, לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנום, וישבו שם [סנהדרין קי].

"ל כיון שהם התחליו כל המחלוקת, ולאחר מכן שיצר כולם מחלוקת, והמחלוקות יוצאת מכלל שליטה, חזרו בהם, והתחרתו על מעשיהם וחזרו בתשובה, ולכן נעשה להם מקום גבוה בגיהנום, אך עדין נשארו בגיהנום כיון שהם התחלו את המחלוקת האגדולה נגד משה רבינו.

פרק כ"ו פסוק נ"ט

ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי אשר ילדה אותה ללוי במצרים, ותلد לעמרם את אהרן

ואת משה ואת מרים אחواتם

רש"י ד"ה אשר ילדה: לידתה במצרים אין הורטה במצרים, שנכננו לתוך החומה ילדתה, והוא השילמה מניין שבעים.

דבר זה צריך ביאור, לשם מה התורה מספרת לנו שספרו גם את התינוקת יוכבד, שנולדה בתוך חומות מצרים?

"ל שאמנם ישנו עניין מיוחד שהגיעו למספר שבעים כשהגיעו למצרים, כמו שמצוין בעבר מקומות בתורה בראשית לה"א בראשי, מ"ז כ"ג, שמות א' ה', דברים י' כ"ב, וברש"י בחומש דברים ל"ב ח' ד"ה למספר בני ישראל], אך אפשר לומר שהتورה רצתה כאן ללמד אותנו נקודה נוספת, והוא להסביר לנו את חשיבות הספרה של תינוקת קטנה יהודיה שנולדה בין החומות, ואפילו שהיא בחזקת נפל בכל זאת גם היא נכללת במספר שבעים, כמו כל בני ישראל באוטה תקופה, והתורה מלמדת אותנו שגם התינוק הקטן ביוטר צריך להתחשב בו, וצריך לספור אותו ולהתחשב בו, והסבירו היא כיון שהוא עולם מלא, וכן כיון שניתן לצאת ממנו גודלי עולם, ואפילו הוא קטן ביוטר, בבחינת הזהרו בבני עניים מהם יצא תורה [נדרים פא]. ובאמת כך היה, שהרי המשך הפסוק הוא שהיא ילדה את משה ואהרן רועי ישראל ומרים אחותם שהיתה נביאה, וזה עניין גדול, שהتورה מלמדת אותנו להחשיב כל אחד בישראל אפילו הקטן ביוטר, כי אין אנו יודעים מי יותר חשוב וממי פחות חשוב, כי אפשר שמן צאת תורה, ولكن שומה علينا להחשיב כל אחד מבני ישראל ובכל גיל.

ודע שהרא"ש [בסוף ערבי פסחים סימן מ', עיין בקרבן נתנאל שם] סובר [בשונה מרשותי] שלא היו שביעים נפש "שכן דרך המקרא כמשמעות המנין לסכום עשרית [עשרה] פחות אחת, מונה אותו בחשבון עשרית ואינו מ��ג על חסרון האחד", כמו אצלנו, וכן בספרות העומר שסופרים מ"ט יומ אפל שבתורה נאמר "תספרו חמישים ים", וכן במלקטות של מלקטים ל"ט אףלו שנאמר "ארבעים יכו".

פרק כ"ו פסוק ס"ב

ויהיו פקודיהם שלשה ועשרים אלף כל זכר מבן חדש ומעלה כי לא התפקדו בתוך בני ישראל כי לא ניתן להם נחלה בתוך בני ישראל
קשה להבין את הרישא של הפסוק, מה הקשר בין מספר בני השבט לכ"י לא התפקדו? [רש"י מסביר מדוע נמננו מבן חדש ולא כמו שאר בני ישראל].

"ל לפ"י דברי חז"ל רואמרם [עיין גם ברמב"ג במדרב ג, יד] שבני לוי במצרים לא היו עבדים, ועליהם לא נאמר הברכה של "כן יربבה וכן יפרוץ", ولكن לא התרבו ששה בכרטס אחד, לפי זה אפשר להסביר פסוק זה [ולידי דברי רש"י], שכיוון שלא השתעבדו במצרים, لكن לא התברכו בילדודה גדולה, ואת זה הפסוק מסביר לנו, מדוע רק שלשה ועשרים אלף, כי לא התפקדו בתוך בני ישראל, איזה בני ישראל? בני ישראל שעיליהם נאמר, ובני ישראל פרו ויירצאו ויירבו ויעצמו מאוד ותملא הארץ אוטם, את בני ישראל, ולא את בני לוי. ובחלק השני של הפסוק יש לומר כפרש", שנמננו מבן חדש, כיוון שלא ניתן להם נחלה, ממילא לא צריכים להמנوت רק מבן עשרים, שהוא גיל של נוחלי הנחלות.
לפי זה מובן מדוע נכתב פעמיים את המילה "כ"י" בפסוק אחד, כי לפ"י דברינו הם שני הסברים לשני עניינים שונים.

פרק כ"ז פסוק ט"ז

יפקוד ה' אלהי הרוחות לכלبشر איש על העדה
רש"י: כיוון ששמעו משה שאמר לו המקום תן נחלה צלפחד לבנותיו, אמר הגיא שעזה שאותבע צרכי, שירשו בני את גודלתי, אמר לו הקב"ה לא לך עלתה במחשבה לפני, כדי הוא יהושע לטול שכר שמושן שלא מש מתוך האهل.

ראשית צריך להבין מה הקשר בין נחלה בנות צלפחד, לבין בקשת משה למונת מישחו במקומו, עוד צריך להבין שימושו כאן שימושה רוצחה למונת את בניו במקומו, אך אפשר להבין זאת שימושו כאלו שיש פה עניין אישיות ח"ז? גם צריך לדעת האם בני משה גרשום ואליעזר ראויים למשרה כמו שרצתה וביקש משה, כגון איש אשר רוח בו וככל? ובכלל קשה מה העניין ש"ירושו את גודלתי", וכי איזה כבוד זה, הרי נאמר בחז"ל שבני ישראל טרחנין הם סרבנין הם [רש"י בפסוק י"ט], ולמה רצתה זאת משה רבינו לבני?

"ל שאמ מעניים במקור הדברים במדרש, נראה דברים נוספים שייתריצו את השאלות, וזה לשון המדרש הרבה [פרק כ"א ט"ז] "מה ראה לבקש הדבר הזה [יפקוד ה' אלהי הרוחות...]" אחר סדר נחלות, אלא כיוון שירשו בנות צלפחד אביהן, אמר משה הרי השעה שאותבע בה את צרכי, אם הבנות יורשות, בדיון הוא שירשו בני את כבוד, אמר לו הקב"ה [משל כי"ח] נוצר תאנה יאלל פריה, בגין ישבו להם ולא עוסקו בתורה, יהושע הרבה שרתק והרבה חלק לך כבוד, והוא היה משכימים ומעריב בבית הוועד שלו, הוא היה מסדר את הספסלים, והוא פורס את המחלאות, הואיל והוא שרתק בכל כוחו, כדי הוא שি�ימש את ישראל, שאינו מאבד שכרכו... ומה שאמרת [במדרב ל"ז] ולא תסב נחלה ממתה למטה אחר, הכבוד אינו זו מבית אביך, שאף יהושע שעומד תחתיך לפני אלעזר הכהן יעמוד". עד כאן.

אם כן ראויים כאן על פי הנאמר במדרש זה שלא חיפש עניין אישי כלל וכלל, אלא רצתה את כבוד בית אביו ושבתו [וכמו שבנות צלפחד רצו את כבוד בית אבא], ולבסוף קיבל זאת, לא רק שאליעזר הכהן שהוא משבתו ובן אחיו ינהייג, אלא גם יהושע בן נון צריך לשאול את ספיקותיו הגדיים את אלעזר הכהן, שיאkal לו באורים ותומים, כמו שהבאו מהמדרש, ובוזאי ידע משה שבני רואיים הם לכל הדברים

שביקש שייהו במניאג הבא, כמו איש על העדה אשר יצא לפניהם וצדומה, שהרי לא היה מבקש שבניו יתמננו במקומו, אם הם לא היו ראויים לכך, ובודאי זהה עניין גדול להיות ממונה על בניו של מקום אפילו שהם סרבניים וכן שМОבו*אצלינו* [בפסוק י"ח] קח לך את יהושע, ואומר ר' ש"י [בד"ה קח] - קח חתן בדים, אשריך שזכה להניאג בניו של מקום, משמע שהוא זכות ומוצה גדולה.

פרק כ"ט פסוק י"ח

ומנהתם ונסכיהם לפקרים

רש"י: פרי החג שבעים הם נגדי שבעים אומות, ומתמעטים והולכים, סימן כליה היא להם, ובימי המקdash היו מגינים עליהם מן היסורים [סוכה נה:].

עוד דרשה מובאת במדרשי [מדרש רבא פנחס (כ"א כ"ב) ובמדרשי ר' תנחות פנחס (ט"ז) על הפסוק - ביום השmini עצרת] "זהו שאמר הכתוב [טהילים ק"ט ד'] תחת אהבתך ישתוננו ואני תפילה, אתה מוצא בחייב ישראל מקריבין לפניך שבעים פרים על שבעים אומות, אמרו ישראל רבנן העולמים הרי אנו מקריבין עליהם שבעים פרים והוא צרכין לאהוב אותן והם תחת אהבתך ישתוננו, לפיכך אמר להם הקב"ה עשינו הקריבנו על עצמכם, ביום השmini עצרת תהיה לכם".

ציריך להבין מה המטרה של הקרבת שבעים הפרים [שהם נגדי אומות העולם], הרי ממה נפרש, אם אנו מקריבים לטובתן של האומות, כמו שכתוב במדרשי שהי צרכים לאהוב אותן לטובתן, אם כן ציריך להבין למה מקריבים פחות כל יום בשביל שמתמעטים והולכים [כמו שМОבו*אצלינו* ברש"י, פסוק ל"ה], ואם אנו מקריבים לרעתן שיתמעטו, אם כן מובן הסיבה שהגויים שנואים אותן, כי אנו מקריבים שיתמעטו, ואם כן מה טענתם של ישראל על הגויים, שהגויים הי' צרכים לאהוב אותן? [זעיין גם בבראשית פרק ט"ו פסוק י' ברש"י ד"ה ואת הציפור].

וראיתו מפרשין המסבירים שבאמת אנו אוהבים אותן מתפללים להצלחתם, אך אנו מקריבים בכל יום פחות, כי אנו מתפללים שכוחות הרע בהם יתמעטו וילכו.

עוד יש לומר באופן דומה, שאנו מתפללים להצלחתם של האומות, אך הם צריכים להתמעט בכמות, כדי שלא ירגישו יותר מדי גדיים וחזקים, ולבסוף זה יופנה נגדם עם ישראל, כמו שנמשלו עם ישראל לכבהה בין שבעים זאים לשיטוף טורפים אותן.

עוד אפשר לומר, ששאלת זאת היא הספק של המן הרשע, בדברי תלונתו לאבחן רושע על עם ישראל שדתויהם שונות מכל עם, המובאת בתרגם שני על מגילת אסתר ז"ל "وانחנו לא נדע אם מקללים אותנו או מברכים אותנו, וקורין אותנו חג הסוכות".

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרבי הופנר
הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברא�ון מייל שכנותו
haseforim@gmail.com